

CENTRUM BADANIA OPINII SPOŁECZNEJ

SEKRETARIAT 629 - 35 - 69, 628 - 37 - 04
ZESPÓŁ REALIZACJI
BADAŃ 621 - 07 - 57, 628 - 90 - 17
INTERNET: <http://www.cbos.pl>

UL. ŻURAWIA 4A, SKR. PT.24
00 - 503 W A R S Z A W A
TELEFAX 629 - 40 - 89
E-mail: sekretariat@cbos.pl

BS/134/134/97

WYDARZENIA OSTATNICH MIESIĘCY

KOMUNIKAT Z BADAŃ

WARSZAWA, PAŹDZIERNIK '97

PRZEDRUK MATERIAŁÓW CBOS W CAŁOŚCI LUB W CZĘŚCI ORAZ WYKORZYSTANIE DANYCH EMPIRYCZNYCH
JEST DOZWOLONE WYŁĄCZNIE Z PODANIEM ŹRÓDŁA

Zarówno w kraju, jak i na świecie ostatnie miesiące obfitowały w wydarzenia nie tylko w sferze polityki, ale także w innych dziedzinach życia. Tegorocznych wakacji na pewno nie można było nazwać „sezonem ogórkowym”, we wrześniu też nie mogliśmy narzekać na monotonię czy nudę w codziennych serwisach informacyjnych. Jednak natłok informacji, jakie docierają do nas za pośrednictwem środków przekazu, zmusza do ich selektywnego, a także na ogół powierzchownego odbioru. Zapytaliśmy więc respondentów¹, które z wydarzeń ostatnich kilku miesięcy szczególnie utkwiły im w pamięci.

Na czołówki gazet czy też do telewizyjnych lub radiowych serwisów informacyjnych trafiają z natury rzeczy wydarzenia o różnym „ciężarze gatunkowym”, często trudno porównywalne ze sobą co do ważności, znaczenia. Postanowiliśmy więc nie skłaniać ankietowanych do wartościowania, co było ważniejsze, a co mniej ważne. Zapytaliśmy o to, co ich najbardziej poruszyło, co najbardziej przeżyli. Aby w niczym ich nie ograniczać i nie sugerować, zadaliśmy tzw. pytanie otwarte, co oznacza, że badani nie wybierali zdarzeń z gotowej listy, lecz spontanicznie wymieniali te, które najmocniej przeżyli. Granicę czasową potraktowaliśmy elastycznie, by nie stwarzać sytuacji, w której respondent nie mógłby wskazać istotnego dla niego wydarzenia tylko dlatego, że miało ono miejsce parę dni przed sztywno ustaloną datą.

		CBOS
Jakie wydarzenie ostatnich kilku miesięcy najbardziej Pana(ia) poruszyło, najbardziej je Pan(i) przeżył(a)?		
Powódź		33%
Śmierć księżnej Diany		18%
Śmierć Matki Teresy		10%
Przykre wydarzenia o charakterze osobistym ²		10%
Wybory do parlamentu, ich wynik		7%
Wizyta papieża		6%
Przyjemne lub neutralne wydarzenia o charakterze osobistym ³		5%
Inne konkretne wydarzenia		7%
Trudno powiedzieć		6%
Nie było takiego wydarzenia ⁴		20%
Odsetki przekraczają 100, gdyż co piąta osoba wskazała dwa lub trzy wydarzenia jako równorzędne.		

Odpowiedzi na nasze pytanie nie pozostawiają żadnych wątpliwości - największym zbiorowym przeżyciem Polaków w ciągu ostatnich miesięcy, a zapewne także w ciągu całego roku, była lipcowa powódź. Co trzeci spośród ogółu badanych stwierdził, że było to wydarzenie, które najbardziej go poruszyło, choć oczywiście tylko stosunkowo niewielki odsetek mogli wśród nich stanowić dotknięci nią bezpośrednio⁵. Trzeba też pamiętać, że im dane wydarzenie było bliższe dacie badania, tym miało większe szanse na wymienienie. Jest bowiem naturalne, że z biegiem czasu zacierają się wrażenia, jakie dane wydarzenie na nas wywarło, a pojawiają się kolejne zdarzenia, o których może nawet szybko zapomnimy, ale które poruszają nas w danym momencie jako sensacja dnia. Tymczasem powódź miała

¹ Sondaż „Aktualne problemy i wydarzenia” (88) zrealizowany w dniach 24-29 września ‘97 na reprezentatywnej próbie losowej dorosłej ludności Polski (N=1170).

² Zaliczono tu wydarzenia dotyczące prywatnej sfery życia respondenta lub jego rodziny, takich jak choroba (własna lub członka rodziny), zgon (w rodzinie lub wśród przyjaciół, znajomych), „problemy domowe”, utrata pracy itp.

³ Zaliczono tu wydarzenia dotyczące prywatnej sfery życia respondenta lub jego rodziny, takich jak: urodzenie dziecka, ślub, matura, przeprowadzka do nowego domu, mieszkania itp.

⁴ Ponadto 4% badanych w swoich wypowiedziach nie wskazało na konkretne wydarzenie, lecz na występujące w ich życiu zjawiska o charakterze ciągłym jak bieda, brak środków do życia, „dzieci nie mogą znaleźć pracy” itp.

⁵ Por. komunikat CBOS „Powódź - sprawdzian społecznej solidarności”, sierpień ‘97.

miejsce mniej więcej dwa miesiące przed naszym sondażem, ale pod względem siły przeżywania dystansuje wszystkie inne zdarzenia.

W regionach leżących w dorzeczu Odry kataklizm ten wymieniany był częściej niż w innych⁶ (w regionie zachodnim - przez blisko połowę badanych), ale i w pozostałych częściach kraju powódź stanowiła największe przeżycie dla co najmniej jednej czwartej respondentów.

Z pozostałych wydarzeń ze sfery „zainteresowania publicznego” przekazywanych przez media tylko cztery zostały wymienione przez znaczące odsetki badanych. Były to kolejno: tragiczny wypadek księżnej Diany, śmierć Matki Teresy z Kalkuty, wrześniowe wybory parlamentarne oraz czerwcowa wizyta w Polsce Jana Pawła II.

Jeśli chodzi o dwa pierwsze z tej grupy wydarzeń, to nastąpiły one niemal jednocześnie i na częstość ich wymieniania nie miał wpływu czynnik upływu czasu. Z przedstawionych danych wyraźnie wynika, że śmierć księżnej Diany znacznie bardziej poruszyła badanych niż zgon Matki Teresy z Kalkuty. Przyczyny tego można by upatrywać w niebywałym rozgłosie, jaki temu pierwszemu wydarzeniu nadały poszukujące sensacji media, przede wszystkim telewizja. Wydaje się jednak, że byłaby to ocena zbyt prosta. Trzeba bowiem wziąć pod uwagę, że Matka Teresa była osobą w podeszłym wieku, schorowaną, wiosną tego roku przeżyła stan śmierci klinicznej. Jej zgon nie był więc zaskoczeniem. Natomiast śmierci Diany była właśnie zaskoczeniem, sensacją, której towarzyszyły dramatyczne okoliczności.

Śmierć księżnej Diany znacznie bardziej poruszyła kobiety niż mężczyzn, a gospodynie domowe oraz pracownicy umysłowi niższego szczebla (w której to kategorii zawodowej panie są szczególnie licznie reprezentowane) przeżywali to wydarzenie równie silnie jak powódź, a nawet nieco bardziej. Natomiast zgon Matki Teresy wywarł takie samo wrażenie we wszystkich wyróżnianych przez nas kategoriach społecznych i demograficznych, niezależnie od poglądów politycznych i zaangażowania religijnego.

Jeśli chodzi o wizytę Jana Pawła II w Polsce, to trzeba pamiętać, że odbyła się ona w czerwcu, było to więc wydarzenie najodleglejsze w czasie od daty badania. Dlatego też, mimo że była ona bardzo silnie przeżywana „na bieżąco”⁷, to jednak upływ czasu częściowo

⁶ Patrz tabela aneksowa.

⁷ Por. komunikat CBOS „Polacy o pielgrzymce Jana Pawła II do ojczyzny”, lipiec '97.

zatarł te przeżycia w pamięci badanych. Niemniej pielgrzymkę tę jako największe wydarzenie ostatnich miesięcy wymienił co szesnasty Polak, a wśród regularnie praktykujących - co dziesiąty.

Wrześniowe wybory parlamentarne jako jedyne wydarzenie ze sfery polityki znalazły się wśród częściej wymienianych zdarzeń. Wiadomo, że zainteresowanie nimi nie było zbyt duże, a frekwencja oceniona została przez komentatorów jako niska. Niech więc przyczynkiem uzupełniającym te oceny będzie fakt, że jednak co czternasty dorosły Polak uznał je za wydarzenie, które w ciągu ostatnich kilku miesięcy najbardziej go poruszyło. Należy jednak pamiętać, że badanie przeprowadzane było w kilka dni po wyborach, więc do tego wyniku odnoszą się także czynione już wcześniej uwagi o *handicapie*, jaki daje w takim wypadku mały dystans czasowy pomiędzy zdarzeniem a badaniem.

Osobno parę słów należy poświęcić osobom, które wymieniały wydarzenia z życia osobistego. Tylko do tej sfery ograniczyło się 13% badanych, dalsze 2% wymieniło zdarzenia z życia prywatnego obok wydarzeń ze sfery „zainteresowania publicznego”. Były to dwukrotnie częściej wydarzenia przykre niż przyjemne lub neutralne. Sferę prywatności nieco częściej niż pozostali intensywnie przeżywają najmłodszy i najstarsi badani. Jednak w najstarszej grupie wieku (powyżej 65 lat) wymieniano przede wszystkim zdarzenia przykre. Osoby te znacznie częściej poruszone były przykrymi wydarzeniami ze sfery prywatności niż śmiercią Dianę. Natomiast w najmłodszej grupie, a szczególnie wśród uczniów i studentów, zdecydowanie częściej wymieniano zdarzenia przyjemne lub neutralne z życia osobistego (wymienił je niemal co piąty spośród badanych uczniów i studentów).

Na zakończenie należy poświęcić parę słów tym spośród badanych, którzy oświadczyli, że nie było w ostatnim okresie takiego wydarzenia, które by ich szczególnie poruszyło. Stanowią oni dość pokaźną grupę - odpowiedzi takiej udzielił co piąty ankietowany. Rekrutują się oni przede wszystkim spośród osób o niskim poziomie wykształcenia i jest to zależność istotna statystycznie. Wśród rolników oraz bezrobotnych co trzeci nie wymienił żadnego wydarzenia, a wśród ogółu mieszkańców wsi - co czwarty.

Spośród wydarzeń ostatnich miesięcy Polacy zdecydowanie najbardziej przeżywali lipcową powódź. Okazuje się, że wśród zdarzeń, o których dowiadujemy się za pośrednictwem mediów, stosunkowo najmniej poruszają nas te o charakterze politycznym. Schodzą one także na drugi plan wobec wydarzeń z życia osobistego.

ANEKS

PODZIAŁ NA REGIONY W BADANIACH CBOS

1. Region północny:

09 woj. elbląskie
10 woj. gdańskie
17 woj. koszalińskie
26 woj. olsztyńskie
39 woj. słupskie
41 woj. szczecińskie

2. Region zachodni:

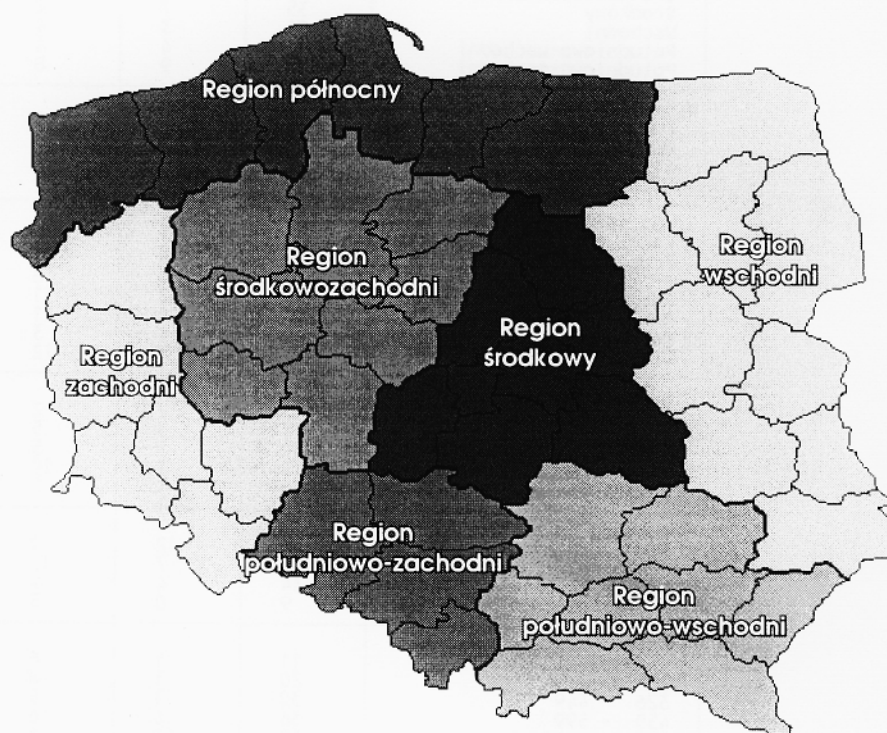
11 woj. gorzowskie
12 woj. jeleniogórskie
20 woj. legnickie
45 woj. wałbrzyskie
47 woj. wrocławskie
49 woj. zielonogórskie

3. Region środkowozachodni:

05 woj. bydgoskie
13 woj. kaliskie
16 woj. konińskie
21 woj. leszczyńskie
29 woj. pilskie
32 woj. poznańskie
44 woj. toruńskie
46 woj. włocławskie

4. Region środkowy:

01 woj. warszawskie
07 woj. ciechanowskie
24 woj. łódzkie
30 woj. piotrkowskie
31 woj. płockie
34 woj. radomskie
37 woj. sieradzkie
38 woj. skierniewickie

5. Region wschodni:

02 woj. białkopodlaskie
03 woj. białostockie
06 woj. chełmskie
22 woj. lubelskie
23 woj. łomżyńskie
28 woj. ostrołęckie
36 woj. siedleckie
40 woj. suwalskie
48 woj. zamojskie

6. Region południowo-wschodni:

15 woj. kieleckie
18 woj. krakowskie
19 woj. krośnieńskie
25 woj. nowosądeckie
33 woj. przemyskie
35 woj. rzeszowskie
42 woj. tarnobrzeskie
43 woj. tarnowskie

7. Region południowo-zachodni:

04 woj. bielskie
08 woj. częstochowskie
14 woj. katowickie
27 woj. opolskie

Tabela 1. Jakie wydarzenie ostatnich kilku miesięcy najbardziej Pana(ia) poruszyło, najbardziej je Pan(i) przeżył(a)?
 1 - Powódź; 2 - Wybory parlamentarne, ich wynik; 3 - Śmierć księżnej Diany; 4 - Śmierć Matki Teresy;
 5 - Wizyta papieża; 6 - Przykre wydarzenia o charakterze osobistym; 7 - Przyjemne lub neutralne wydarzenia o charakterze osobistym; 8 - Inne konkretne wydarzenia

	1	2	3	4	5	6	7	8
Ogółem	33	7	18	10	6	10	5	6
Płeć								
Mężczyźni	35	11	14	9	7	8	6	5
Kobiety	31	5	22	12	5	12	5	7
Wiek								
do 24 lat	30	7	22	8	4	8	12	5
25-34	28	8	19	10	7	8	7	4
35-44	33	4	20	10	7	13	3	7
45-54	31	12	23	13	8	6	5	6
55-64	39	8	15	14	8	13	3	4
65 lat i więcej	38	6	8	8	3	13	2	8
Miejsce zamieszkania								
Wieś	32	4	15	9	7	11	3	4
Miasto do 20 tys.	25	10	18	7	2	13	7	3
od 21 do 100 tys.	38	8	19	12	8	9	7	8
101-500 tys.	35	11	22	12	5	10	7	6
501 tys. i więcej miesz.	33	8	23	14	8	8	3	13
Region								
Północny	25	7	17	13	4	13	12	8
Zachodni	47	10	18	6	4	11	5	4
Środkowozachodni	33	8	22	13	5	9	3	3
Środkowy	28	7	16	8	6	10	2	9
Wschodni	26	12	13	6	5	8	4	7
Południowo-wschodni	34	2	20	12	14	11	3	4
Południowo-zachodni	37	7	19	13	5	10	9	7
Wykształcenie								
Podstawowe	30	5	12	9	4	13	5	4
Zasadnicze zawodowe	33	8	18	12	6	9	5	4
Średnie	33	9	23	11	9	10	5	9
Wyższe	39	11	24	10	9	8	6	6
Grupa społ.-zaw. pracujący								
Kadra kier., inteligencja	36	10	28	13	11	6	4	7
Prac.umysł.niż.szczebła	27	7	30	12	14	9	6	11
Pracownicy fiz.- umysł.	31	6	19	11	6	11	8	6
Robotnicy wykwalifikowani	38	7	15	11	8	7	6	6
Robotnicy niewykwalifik.	29	11	14	7	1	13	4	6
Rolnicy	26	5	16	8	3	13	2	3
Prywatni przedsiębiorcy	31	12	24	8	6	5	7	2
Bierni zawodowo								
Renciści	36	9	13	13	5	13	5	3
Emeryci	38	8	12	10	6	13	2	9
Uczniowie i studenci	26	5	16	11	5	10	18	4
Bezrobotni	30	4	14	2	4	11	1	3
Gospodynie domowe i inni	29	7	30	15	2	11	5	6
Pracujący poza rolnictwem								
Sfera budżetowa	30	9	25	10	7	9	4	9
Sektor państwowy	32	6	19	12	12	9	7	9
Sektor prywatny	34	9	23	11	7	8	6	4
Spółdzielczość	20	9	22	22	19	10	8	4
Dochody na jedną osobę								
Poniżej 200 zł	29	3	18	12	6	13	5	6
201 - 325	31	6	15	9	4	13	4	5
326 - 449	31	7	16	12	10	9	6	6
450 - 599	40	10	20	10	10	9	7	10
Powyżej 599 zł	38	15	25	16	4	10	3	6
Ocena własnych war. mater.								
Złe	30	4	18	10	4	15	4	6
Średnie	33	7	17	10	7	11	5	6
Dobre	35	11	21	12	7	5	6	6
Udział w prakt. religijnych								
Kilka razy w tygodniu	37	4	22	14	11	8	4	8
Raz w tygodniu	34	8	16	12	9	11	5	6
Kilka razy w miesiącu	25	7	21	8	4	10	6	4
Kilka razy w roku	34	6	21	7	3	10	6	6
W ogóle nie uczestniczy	34	12	21	10	0	7	5	8
Poglądy polityczne								
Lewica	34	9	19	13	5	8	5	8
Centrum	30	7	21	11	4	9	5	7
Prawica	39	11	17	11	11	13	5	5
Trudno powiedzieć	26	0	15	6	3	11	6	4

Tabela 1 (cd.). Jakie wydarzenie ostatnich kilku miesięcy najbardziej Pana(ia) poruszyło, najbardziej je Pan(i) przeżył(a)? 9 - Inne wypowiedzi, które nie wskazują na konkretne wydarzenia, lecz np. na zjawiska o charakterze ciągłym (bieda, dzieci nie mogą znaleźć pracy); 10 - Nie było takiego wydarzenia

	(%)			
	9	10	Trudno powiedzieć	Liczba osób
Ogółem	4	20	5	1158
Płeć				
Mężczyźni	3	23	4	546
Kobiety	5	17	6	612
Wiek				
do 24 lat	2	21	5	163
25-34	2	25	4	207
35-44	4	19	6	261
45-54	6	17	3	203
55-64	9	15	5	141
65 lat i więcej	4	21	8	184
Miejsce zamieszkania				
Wieś	3	26	5	431
Miasto do 20 tys.	6	22	6	152
od 21 do 100 tys.	4	17	5	228
101-500 tys.	2	13	5	234
501 tys. i więcej mieszk.	8	13	4	114
Region				
Północny	6	16	9	134
Zachodni	5	12	2	124
Środkowozachodni	6	24	3	171
Środkowy	6	24	4	212
Wschodni	3	23	11	132
Południowo-wschodni	1	17	4	182
Południowo-zachodni	1	20	4	203
Wykształcenie				
Podstawowe	4	25	8	377
Zasadnicze zawodowe	2	24	5	301
Średnie	5	15	3	362
Wyższe	6	6	4	118
Grupa społ.-zaw. pracujący				
Kadra kier., inteligencja	7	11	4	94
Prac. umysł. niż. szczebla	4	14	2	110
Pracownicy fiz.- umysł.	6	25	4	64
Robotnicy wykwalifikowani	2	26	1	142
Robotnicy niewykwalifik.	2	20	12	52
Rolnicy	2	33	3	69
Prywatni przedsiębiorcy	6	9	11	57
Bierni zawodowo				
Renciści	6	17	7	139
Emeryci	4	17	6	205
Uczniowie i studenci	0	18	7	68
Bezrobotni	6	33	5	90
Gospodynie domowe i inni	2	17	6	66
Pracujący poza rolnictwem				
Sfera budżetowa	7	13	5	149
Sektor państwowy	0	19	4	114
Sektor prywatny	4	19	5	271
Spółdzielczość	10	28	0	24
Dochody na jedną osobę				
Poniżej 200 zł	5	24	5	211
201 - 325	5	21	8	216
326 - 449	3	19	5	199
450 - 599	2	17	2	168
Powyżej 599 zł	4	12	3	183
Ocena własnych war. mater.				
Złe	8	22	5	312
Średnie	2	19	6	527
Dobre	3	19	4	319
Udział w prakt. religijnych				
Kilka razy w tygodniu	2	20	4	65
Raz w tygodniu	3	17	6	595
Kilka razy w miesiącu	7	27	5	168
Kilka razy w roku	3	23	4	219
W ogóle nie uczestniczy	8	18	6	109
Poglądy polityczne				
Lewica	3	26	1	202
Centrum	6	20	5	346
Prawica	2	12	3	394
Trudno powiedzieć	6	28	12	217